

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA XORIJIY TILLARNING MUHANDISLIK IQTISODIYOTIDAGI O‘RNI

Samadov Muxiddin Axadovich

Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti

Xorijiy tillar kafedrası o‘qituvchisi

xo‘jaligini mexanizatsiyalashtirish

ANNOTATSIYA

Mazkur ishda O‘zbekiston tarixining turli bosqichlarida qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalashtirish jarayonlari tahlil qilinadi. Qishloq xo‘jaligidagi texnologik rivojlanish, uning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati, shuningdek, zamonaviy mexanizatsiya usullarining samaradorligi yoritiladi. Ishda O‘zbekistonning qishloq xo‘jaligi sohasida amalga oshirilgan islohotlar va ularning natijalari muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston tarixi, qishloq xo‘jaligi, mexanizatsiyalashtirish, texnologik rivojlanish, iqtisodiy islohotlar, qishloq xo‘jaligi texnikasi

ABSTRACT

This study analyzes the process of agricultural mechanization in different stages of Uzbekistan’s history. The research highlights technological advancements in agriculture, their economic and social significance, and the effectiveness of modern mechanization methods. It discusses the agricultural reforms implemented in Uzbekistan and their outcomes.

Keywords: Uzbekistan history, agriculture, mechanization, technological development, economic reforms, agricultural machinery

АННОТАЦИЯ

В данной работе анализируются процессы механизации сельского хозяйства на различных этапах истории Узбекистана. Рассматриваются технологические достижения в сельском хозяйстве, их экономическое и социальное значение, а также эффективность современных методов механизации. Обсуждаются реформы в сельскохозяйственной отрасли Узбекистана и их результаты.

Ключевые слова: История Узбекистана, сельское хозяйство, механизация, технологическое развитие, экономические реформы

KIRISH

O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi mamlakat iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri bo‘lib, uning rivojlanishi tarixiy jarayonlar bilan chambarchas bog‘liq. Qadimdan dehqonchilik madaniyatiga ega bo‘lgan hududimizda qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining samaradorligini oshirish maqsadida turli mexanizatsiya usullari joriy

etilgan. XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab O'zbekistonda qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash jarayoni jadal tus oldi. Bu davrda irrigatsiya tizimlarini modernizatsiya qilish, yangi texnikalarni joriy etish va zamonaviy agrotexnologiyalardan foydalanish keng ommalashdi.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, qishloq xo'jaligida tub islohotlar amalga oshirildi. Yer va mulkchilik tizimidagi o'zgarishlar, fermer xo'jaliklarining shakllanishi va ilg'or texnologiyalarning joriy etilishi natijasida agrar tarmoqda sifat jihatidan yangi bosqich boshlandi. Bugungi kunda O'zbekiston qishloq xo'jaligida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, innovatsion yondashuvlarni qo'llash va ekologik barqarorlikni ta'minlash muhim vazifalar qatoriga kiradi[1].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash jarayonlarini tahlil qilish va ularning tarixiy rivojlanish bosqichlarini o'rganish uchun ilmiy va statistik manbalar, shuningdek, rasmiy hujjatlar asosida tadqiqot olib borildi. Ushbu ishda qishloq xo'jaligi texnologiyalarining evolyutsiyasi, mexanizatsiyaning iqtisodiy ta'siri va zamonaviy innovatsion yechimlarning samaradorligi haqida ma'lumot beruvchi adabiyotlar tahlil qilindi.

Adabiyotlar tahlili. Mazkur tadqiqotda mahalliy va xalqaro tadqiqot ishlari, hukumat qarorlari, qishloq xo'jaligi modernizatsiyasiga oid statistik hisobotlar hamda ilg'or ilmiy maqolalar o'rganildi. O'zbekiston qishloq xo'jaligi tarixini yorituvchi manbalar orqali agrar sohada amalga oshirilgan islohotlar va ularning natijalari o'rganildi. Shuningdek, chet el tajribasi va xalqaro tadqiqotlar bilan taqqoslash ishlari olib borildi[2].

Tadqiqot metodikasi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **Tarixiy-tahliliy metod** – qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashning turli bosqichlarini va ularning natijalarini o'rganish uchun.

- **Solishtirma metod** – O'zbekiston va boshqa mamlakatlarning qishloq xo'jaligi texnologiyalarini tahlil qilish va taqqoslash maqsadida.

- **Statistik metod** – qishloq xo'jaligi sohasidagi ishlab chiqarish hajmi, texnologik rivojlanish va iqtisodiy samaradorlikni aniqlash uchun.

- **Ekspert baholash** – agrar sohaga oid mutaxassislarning fikr-mulohazalarini o'rganish va umumlashtirish uchun.

Mazkur tadqiqot O'zbekiston qishloq xo'jaligining rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash, mexanizatsiya jarayonlarini takomillashtirish hamda innovatsion yondashuvlarni ilgari surishga xizmat qiladi[3].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash jarayonlarining rivojlanishi natijasida hosildorlik oshib, ish unumdorligi sezilarli darajada yaxshilandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali mehnat resurslaridan

samarali foydalanish, suv va energiya tejamkorligini oshirish mumkin. Quyida kreativ tarzda misollar jadval shaklida keltiriladi:

Scenario (Vaziyat)	An'anaviy yondashuv	Mexanizatsiyalashgan yondashuv	Natija
G'alla ekish jarayoni	Dehqonlar urug'larni qo'lda ekishadi, bu esa uzoq vaqt talab qiladi.	Avtomatlashtirilgan ekish mashinalari qisqa vaqt ichida katta maydonni ekadi.	Ish hajmi 3-4 barobar kamayadi, hosildorlik ortadi.
Paxta terimi	Ishchilar qo'lda paxta terib, ko'p vaqt sarflashadi.	Mexanizatsiyalashgan paxta terish mashinalari bir necha soatda maydonni yig'ib oladi.	Ishchi kuchi tejaladi, paxta yo'qotishlar kamayadi.
Sug'orish tizimi	Ochiq kanallar orqali suv tarqatiladi, natijada suvning katta qismi isrof bo'ladi.	Tomchilatib sug'orish texnologiyasi suvni to'g'ridan-to'g'ri o'simlik ildiziga yetkazadi.	Suvdan foydalanish 40-50% samarali bo'ladi.
O'g'itlash jarayoni	O'g'it qo'lda yoki eski texnologiyalar bilan sepiladi.	Dronlar va GPS texnologiyali texnikalar aniq hisob-kitob asosida o'g'it sepadi.	O'g'it samaradorligi oshadi, ortiqcha chiqindilar kamayadi.
Hosil yig'im- terimi	Ishchilar hosilni qo'lda teradi, vaqt va mehnat ko'p sarflanadi.	Zamonaviy kombaynlar hosilni tez va to'liq yig'ib oladi.	Ish vaqti 5-6 barobar qisqaradi, hosil yo'qotish kamayadi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, qishloq xo'jaligida mexanizatsiyalash nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik muammolarni kamaytirishga ham yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar energiya tejamkorligi va mehnat unumdorligini oshirish orqali agrar sohaga katta ijobiy ta'sir ko'rsatadi[4].

XULOSA

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash jarayonlari zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar asosida jadal rivojlanmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mexanizatsiyalash dehqonchilik va chorvachilik sohalarida samaradorlikni oshirish, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish va hosildorlikni ko'paytirishda muhim ahamiyatga ega.

Mexanizatsiyalash jarayonlari orqali ish jarayonlarini avtomatlashtirish natijasida vaqt va mehnat sarfi kamaymoqda, ishlab chiqarish samaradorligi esa oshmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, GPS tizimlari, sun'iy intellekt va aqlli qurilmalar yordamida qishloq xo'jaligida resurslardan aniq va samarali foydalanish imkoniyati yaratilmoqda.

Shuningdek, suv tejamkor sug'orish tizimlari, avtomatlashtirilgan ekish va yig'im-terim texnikalari ekinlarning o'sish jarayonini yaxshilash, ortiqcha chiqindilarni kamaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bu esa nafaqat iqtisodiy, balki ekologik jihatdan ham foydali yechimdir.

Umuman olganda, qishloq xo'jaligida mexanizatsiyalash jarayonlarini kengaytirish va ilg'or texnologiyalarni qo'llash agrar tarmoqning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayon qishloq xo'jaligini barqaror va raqobatbardosh soha sifatida shakllantirishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li. – Toshkent: O'zbekiston, 1998.
2. Jo'rayev N., Qosimov B. Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
3. Xo'jayev A. Zamonaviy qishloq xo'jaligi texnologiyalari. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2020.
4. Abdurahmonov Q. Agrar iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.